

Sehr geehrte Erzieher*innen, sehr geehrte Lehrer*innen der Grundschulen und weiterführender Schulen, sehr geehrte Schul- und KiTa-Leiter*innen, liebe Projektpartner*innen, liebe Freunde und Förderer des Interreg-Projekts "Nachbarsprache von der KiTa bis zum Schulabschluss",

mit Projekten ist es wie mit so vielen Dingen im Leben: Immer dann, wenn alles so richtig angelaufen ist, ist es meistens schon wieder vorbei. Leider bildet auch das Nachbarsprachen-Projekt da keine Ausnahme. Die Corona-Krise und die im Zuge der zur Bewältigung der Krise ergriffenen Maßnahmen auf beiden Seiten der Grenze – vor allem natürlich die Schließung der KiTas und Schulen und die verhängten Einreiseverbote – haben uns in der Endphase des Projekts vor viele Probleme gestellt. Einige Dinge die wir noch gerne gemacht hätten, sind dadurch nicht mehr umgesetzt worden. Ich denke hier aus Sicht des Projektteams der Universität Greifswald in erster Linie an eine abschließende Veranstaltung für die am Projekt beteiligten KiTas und Schulen mit Polnischangeboten, auf der wir die von uns entwickelten Lehr- und Lernmaterialien aus der Reihe "Polnisch mit dem kleinen Greif" oder das Lehrmaterial „ABC der polnischen Jugend“ gerne vorgestellt hätten. Ich hoffe dennoch, dass die Materialien zum frühen und durchgängigen Erwerb des Polnischen, die sowohl in gedruckter Form bis zum Beginn des neuen Schuljahres vorliegen werden, als auch in elektronischer Form auf der Lehr- und Lernplattform des Projekts (<https://polnischliegtnahe.de>) abrufbar sind, für sich sprechen und viele zufriedene Nutzer*innen – sowohl auf Seiten der Erzieher*innen und Lehrer*innen als auch auf Seiten der Kinder und Jugendlichen –finden werden.

Die Entwicklung der Materialien hat viel Zeit in Anspruch genommen, und sie wäre ohne die tatkräftige Mitwirkung vieler engagierter Erzieher*innen und Lehrer*innen nicht möglich gewesen. Dafür möchte ich allen Beteiligten von Herzen danken! Natürlich kann das nur ein erster Schritt sein. Für eine wirklich umfassende Heranführung an die Nachbarsprache und an das interkulturelle Lernen bedarf es viel mehr und wahrscheinlich auch noch anders gearteter Materialien. Aber der erste Schritt ist mit der Fertigstellung der Materialien geschafft, und für viele Einrichtungen im Projekt mag es tröstlich sein, dass alle Einrichtungen, die in Zukunft Polnischangebote in ihr Programm aufnehmen wollen, eine bessere Ausgangssituation haben werden als sie selbst zum Start des Projekts.

Wir werden die schon im Projekt vertretenen und auch alle neu hinzugekommenen Einrichtungen natürlich auch im Rahmen des Folgeprojekts „Nachbarspracherwerb von der

Kita bis zum Schulabschluss – gemeinsam leben und lernen in der Euroregion Pomerania“ bis Juni 2022 tatkräftig im Rahmen der uns zur Verfügung stehenden Möglichkeiten unterstützen und begleiten. Die vielen im Rahmen des Projekts entstandenen persönlichen Kontakte zu Leiter*innen und pädagogischem Fachpersonal werden also eine Fortsetzung finden. Zudem werden die weiterführenden Schulen stärker als im abgeschlossenen Projekt in den Blickpunkt rücken. Notgedrungen waren die Aktivitäten im ersten Projekt stark auf KiTas und Grundschulen fokussiert, um hier eine materielle und methodische Basis zu schaffen. Im Sinne der Durchgängigkeit der Sprachbildung Polnisch ist eine stärkere Berücksichtigung der weiterführenden Schulen angezeigt. Darauf freuen wir uns, zumal die entsprechenden Kontakte schon etabliert worden sind. Bei allen Herausforderungen, die noch vor uns stehen, um dem Polnischen einen angemessenen Platz in der Bildungslandschaft Mecklenburg-Vorpommerns zu sichern, können wir auf das bereits im ersten Projekt Erreichte aber sicherlich stolz sein. Es ist uns gelungen, Akteur*innen der frühen nachbarsprachigen Bildung auf beiden Seiten der Grenze zusammenzubringen, die Zahl der Einrichtungen, die Polnisch anbieten wollen, wächst beständig und damit auch die Zahl der Kinder und Jugendlichen, die von klein auf mit Polnisch aufwachsen und die Vorzüge genießen können, von Anfang an eine "Fremd"sprache alltagsintegriert lernen und vor allem auch praktisch anwenden zu können. Sei es mit polnischsprachigen Klassenkamerad*innen oder beim Besuch des Nachbarlands, das nur den sprichwörtlichen Katzensprung entfernt liegt.

Wir sind sicherlich noch nicht am Ziel angelangt. Es gilt weiterhin, die Rahmenbedingungen für den frühen und durchgängigen Nachbarspracherwerb nachhaltig zu verbessern und Vieles, was im Projekt angestoßen wurde, mit Leben zu erfüllen und weiter fortzuführen. Zwar wird auch das nächste Projekt sicher schneller zu Ende sein als gedacht, aber ich bin überzeugt, dass wir es schaffen werden, weitere Fortschritte zu erzielen.

Der Erfolg hat viele Väter (und Mütter) heißt ein deutsches Sprichwort, das es im Übrigen auch im Polnischen gibt: *Sukces ma wielu ojców* (i wiele matek). Ohne die vertrauensvolle Zusammenarbeit zwischen den Projektpartner*innen, mit den KiTas und Schulen, den Schulämtern und Fachkolleg*innen anderer Bundesländer, die an vergleichbaren Fragestellungen arbeiten, wären diese Erfolge nicht möglich gewesen. Ich danke an dieser Stelle allen Beteiligten sehr herzlich für die stets konstruktive Zusammenarbeit! Ganz besonders möchte ich mich aber bei meinen eigenen Mitarbeiterinnen bedanken, die den Löwenanteil der Arbeit von Seiten der Universität Greifswald geleistet haben (in alphabetischer Reihenfolge): Justyna Hryniewicz-Piechowska, Anna Mróz, Agnieszka Putzier, Agnieszka Zawadzka, Justyna Zwierzyńska. Panie są naprawdę wspaniałe!

Wersja polska:

Szanowne Nauczycielki i Szanowni Nauczyciele przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych, Szanowna Dyrekcjo szkół i przedszkoli, Drodzy Partnerzy projektu, Drodzy Przyjaciele i Fundatorzy projektu Interreg „Język sąsiada od przedszkola do zakończenia edukacji“,

Z projektami jest jak z wieloma innymi rzeczami w życiu: zawsze gdy, coś właśnie zaczęło funkcjonować, dobiega już końca. Niestety również projekt „Język sąsiada“ nie okazał się tutaj wyjątkiem. Kryzys wywołany wirusem Corona, jak również środki jego zwalczania podjęte po obu stronach granicy – przede wszystkim zaś zamknięcie przedszkoli i szkół oraz nałożony zakaz przekraczania granicy – spowodowały w końcowej fazie projektu wiele problemów. Wiele rzeczy, które chcieliśmy jeszcze wcielić w życie, nie mogło dojść już do skutku. Przybliżam tutaj perspektywę zespołu projektowego pracującego na Uniwersytecie w Greifswaldzie, w szczególności chodzi o spotkanie kończące projekt planowane dla przedszkoli i szkół z ofertą języka polskiego. Podczas spotkania miały być przedstawione materiały z dziedziny kształcenia językowego „Polski z Gryfikiem“ czy „ABC młodzieży polskiej”. Mam jednakże nadzieję, że materiały przeznaczone do wczesnego i zakładającego kontynuację nabywania języka, które zostaną opublikowane zarówno w formie drukowanej, jak i elektronicznej na platformie edukacyjnej projektu (<https://polnischliegtnahe.de>), spotkają się z zainteresowaniem i przyczynią się do zadowolenia z aktywności w języku polskim – nie tylko ze strony Nauczycielek i Nauczycieli przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych, lecz także dzieci i młodzieży.

Opracowanie tych materiałów kosztowało dużo czasu i byłoby niemożliwe bez czynnego udziału wielu zaangażowanych Nauczycielek i Nauczycieli przedszkoli i szkół. Za to chciałbym podziękować z całego serca! Oczywiście to jest jedynie pierwszy krok. Na pełne wprowadzenie w język sąsiada i w nauczanie interkulturowe potrzeba znacznie więcej dodatkowych materiałów czy też materiałów innego rodzaju. Ale ten pierwszy krok, jeśli chodzi o stworzenie materiałów, został wykonany i dla wielu placówek projektowych może być to pocieszeniem, że w przyszłości wszystkie placówki, które będą chciały włączyć polską ofertę językową do swojego programu, będą miały teraz łatwiejsze warunki startu w tym przedsięwzięciu.

W ramach możliwości będziemy nadal wspierać placówki obecne do tej pory w projekcie, jak i te, które do niego dołączą w ramach kontynuacji projektu zatytułowanego „Nabywanie języka sąsiada od przedszkola do zakończenia edukacji – wspólnie żyć i uczyć się w Euroregionie Pomerania“ aż do 2022 roku. Liczne osobiste kontakty nawiązane z dyrekcją placówek i ciałem

pedagogicznym podczas projektu będą kontynuowane. Ponadto szkołom ponadpodstawowym zostanie poświęcone więcej uwagi niż w zakończonym projekcie. W pierwszym projekcie punkt ciężkości był nieuchronnie położony na przedszkola i szkoły podstawowe, aby mogła zostać stworzona baza metodyczna i zasób materiałów. Jako kontynuację kształcenia w języku polskim w drugim projekcie uwzględniono również szkoły ponadpodstawowe. Cieszymy się z tego bardzo, zwłaszcza że udało się już zbudować relacje w tym obszarze. Uwzględniając wszystkie wyzwania stojące przed nami, aby zapewnić językowi polskiemu odpowiednie miejsce w systemie szkolnictwa Meklemburgii-Pomorza Przedniego, możemy już dziś wyrazić naszą dumę z efektów osiągniętych w pierwszym projekcie. Udało nam się połączyć osoby działające w przestrzeni wczesnego nauczania języka sąsiada po obu stronach granicy. Liczba placówek, które chcą oferować język polski, ciągle rośnie, co powoduje zwiększenie również liczby dzieci i młodzieży wrszatających od małego z językiem polskim. Mogą się one cieszyć wynikającymi z tego faktu korzyściami – uczenia się go metodą języka zintegrowanego z codziennością i jego praktycznego zastosowania. Czy to z polskojęzycznymi koleżankami i kolegami z klasy, czy to podczas pobytu w kraju sąsiada, który jest oddalony o przysłowiowy zabi skok.

Na pewno nie osiągnęliśmy jeszcze celu. Nadal należy pracować nad polepszeniem warunków ramowych wczesnego i zakładającego kontynuację nabywania języka sąsiada. Wiele inicjatyw podjętych w projekcie wymaga dalszego ożywienia i kontynuowania. Co prawda następny projekt zakończy się zbyt szybko, ale jestem przekonany, że osiągniemy kolejne przynoszące rozwój efekty.

Sukces ma wielu ojców (a także wiele matek) mówi polskie przysłowie, które jest także obecne w języku niemieckim *Der Erfolg hat viele Väter (und Mütter)*. Sukcesy te byłyby jednak niemożliwe bez współpracy opartej na zaufaniu pomiędzy partnerami projektu, przedszkolami i szkołami, kuratorium oświaty, jak również specjalistkami i specjalistami z innych krajów związkowych, szukających odpowiedzi na podobne pytania. W tym miejscu chciałbym serdecznie podziękować wszystkim osobom uczestniczącym w projekcie za konstruktywną współpracę! Szczególnie chciałbym podziękować moim współpracownikom, które wykonały lwią część pracy po stronie Uniwersytetu w Greifswaldzie (w kolejności alfabetycznej): Pani Justynie Hryniewicz-Piechowskiej, Pani Annie Mróz, Pani Agnieszce Putzier, Pani Agnieszce Zawadzkiej, , Pani Justynie Zwierzyńskiej. Panie są naprawdę wspaniałe!

Prof. Dr. Bernhard Brehmer